

EU2022.CZ

Parlamentní dimenze

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

LXVIII. plénum COSAC – Konference parlamentních výborů pro evropské záležitosti parlamentů Evropské unie

13. – 15. listopadu 2022, Praha

Budoucnost Evropské unie

Úvod

Budoucnost Evropské unie bude ovlivněna jak rozhodnutími jednotlivých členských států, tak faktory, které členské státy nemohou ovlivnit. Pandemie covidu 19 i ruská agrese na Ukrajině ukázaly, že Evropská unie musí být připravena flexibilně reagovat na výzvy, kterým bude v budoucnu čelit. Ve sdělení Komise [Zpráva o strategickém výhledu z roku 2021](#) byly identifikovány faktory, které budou ovlivňovat budoucnost Evropy. Mezi výzvy zařazené do této zprávy patří změna klimatu a další environmentální výzvy jako je například ztráta biodiverzity. Mezi další výzvy tato zpráva řadí vzrůstající digitální hyperkonektivitu a technologickou transformaci, která je spojená například s úbytkem pracovních míst z důvodu automatizace práce. Za další výzvy považuje zpráva tlak na demokratické modely správy a hodnoty a také změny v celosvětovém řádu a demografii, jako růst celosvětové populace a stárnutí populace v Evropské unii. S těmito a mnoha dalšími výzvami se bude muset Evropská unie v budoucnu vypořádat.

Podle [průzkumu Eurobarometr](#) z roku 2021, který se zabýval budoucností Evropy, jsou občany EU za hlavní globální výzvy pro budoucnost EU považovány klimatické změny a otázky životního prostředí (49 %), následovány riziky spojenými se zdravím (34 %) a nucenou migrací a vysídlováním (30 %). Průzkum se zabýval také otázkou, co by obyvatelé Evropské unie považovali za nejpřínosnější pro budoucnost Evropy. Respondenti nejčastěji uváděli srovnatelnou životní úroveň (31 %), následovanou společnou zdravotní politikou (22 %), silnější solidaritou mezi členskými státy EU (22 %), společnou zdravotní politikou (22 %), větší solidaritou mezi členskými státy EU (21 %) a energetickou nezávislost (20 %).

Možné budoucí scénáře vývoje EU

[Bílá kniha o budoucnosti Evropy](#), která byla Komisí představena v březnu roku 2017, nastiňovala možné scénáře vývoje Unie v roce 2025. Evropská rada sice k této Bílé knize nepřijala žádné oficiální závěry, nicméně nastíněné scénáře mohou být relevantní i pro aktuální diskuzi o budoucnosti Evropské unie. Prvním ze scénářů bylo pokračování v dosavadní praxi. Druhým možným scénářem bylo, že hlavní zaměření Evropské unie by se postupně přeorientovalo pouze na jednotný trh. Třetím možným scénářem bylo, že by se členskými státy, které projeví zájem, umožnilo, aby v konkrétních oblastech dělaly společně více. Dle čtvrtého scénáře by se Evropská unie zaměřovala na vybrané oblasti politiky, jimiž by se zabývala intenzivněji a jednala v nich rychleji, zatímco v jiných oblastech by byla méně aktivní. Pátým scénářem by bylo, že se Evropská unie se rozhodne dělat mnohem více společně ve všech oblastech politiky.

Budoucí podobu Unie a to, jak si ji představují samotní občané, se pokusila definovat také Konference o budoucnosti Evropy. K uspořádání Konference o budoucnosti Evropy (dále jen „konference“) se předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová zavázala ve svém [úvodním prohlášení na plenárním zasedání Evropského parlamentu](#) dne 16. července 2019 ve Štrasburku. Následně bylo dne 10. března 2021 přijato [společné prohlášení](#) předsedů Evropského parlamentu, Rady a Evropské komise, kde byly nastíněny základní

metody, cíle a zásady konference. Za účelem organizace konference byla zřízena výkonná rada. V ní měly rovné zastoupení Evropský parlament, Rada a Evropská komise. Se statutem pozorovatele se výkonné rady účastnila trojka předsednictví Konference výborů pro evropské záležitosti.

Celá konference byla zakončena rok po svém zahájení, 9. května 2022, předáním závěrečné [zprávy](#) předsedům Evropského parlamentu, Rady a Evropské komise. Co se týče implementace závěrů konference, tak v návaznosti na závěrečnou zprávu přijal Evropský parlament 9. června 2022 [usnesení](#), v němž vyzývá ke svolání konventu ke změnám Smluv. Generální sekretariát Rady zveřejnil 10. června 2022 [předběžné technické posouzení](#) návrhů a souvisejících opatření obsažených v závěrečné zprávě konference. Následně se k výsledkům konference vyjádřila Evropská rada ve svých [závěrečích](#) ze zasedání, které se konalo 23. a 24. června 2022. V těchto závěrečích uvedla, že příslušné orgány mají zajistit přijetí účinných opatření, jež budou na předloženou zprávu navazovat. Komise vydala v červnu roku 2022 [sdělení](#), ve kterém představuje první kroky, které jsou nutné k realizaci návrhů, které byly formulovány v rámci zakončení Konference o budoucnosti Evropy. Komise zde vyhodnocuje, že v některých oblastech již provádí iniciativy, které reagují na návrhy vzešlé z konference, případně již relevantní iniciativy předložila, nebo jejich předložení plánuje. V některých oblastech však bude nutné předložit zcela nové iniciativy.

Závěry Konference o budoucnosti Evropy a také okolnosti související s ruskou invazí na Ukrajině otevřely otázku možné změny Smluv, zejména změny způsobu hlasování z jednomyslného na hlasování kvalifikovanou většinou v některých oblastech. Jednomyslnost rozhodování Rady zaručuje, že členské státy musí v zásadních otázkách najít kompromisní řešení, které bude vyhovovat všem členským státům. Rozhodování kvalifikovanou většinou na druhou stranu umožňuje rychlejší a efektivnější rozhodování, které je důležité zejména v otázkách, které vyžadují, aby Unie jednala co nejdříve.

Evropský parlament navrhl ve shora zmíněném [usnesení](#) z 9. června 2022 dvě konkrétní změny. První změna se týkala změny článku 29 Smlouvy o Evropské unii, nově by do tohoto článku mělo být dle Evropského parlamentu doplněno, že pokud rozhodnutí Rady stanoví částečné nebo úplné pozastavení, omezení nebo přerušení hospodářských a finančních vztahů s jednou nebo více třetími zeměmi, rozhoduje Rada kvalifikovanou většinou. Druhá navrhovaná změna se týká změny způsobu rozhodování Evropské rady o využití překlenovacích ustanovení z jednomyslnosti na kvalifikovanou většinu. O návrzích Evropského parlamentu [jednala](#) dne 18. října 2022 Rada pro obecné záležitosti. Na tomto jednání se členské státy dohodly, že zatím nepředloží Evropské radě návrhy na změny Smluv, které předložil Evropský parlament, protože se očekává, že Evropský parlament plánuje předložit ještě další návrhy na změny Smluv.

Jak bylo nastíněno v Bílé knize o budoucnosti Evropy, vývoj závisí také na tom, zda budou mít členské státy zájem rozšiřovat pravomoci svěřené Unii Smlouvami. Z hlediska budoucnosti Evropské unie lze diskutovat také o dalších otázkách, například o úloze Evropské komise nebo o rozšíření pravomocí vnitrostátních parlamentů, kterému se věnovala i jedna z pracovních skupin COSAC v první polovině roku 2022.

Zpracoval Parlamentní institut, Kancelář Poslanecké sněmovny